

**EIROPAS SAVIENĪBAS
PADOME**

**Briselē, 2012. gada 25. jūnijā (26.06)
(OR. en)**

11855/12

**COHOM 163
PESC 822
COSDP 546
FREMP 100
INF 110
JAI 476
RELEX 603**

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Ģenerālsekretariāts
Datums:	2012. gada 25. jūnijs
Iepr. dok. Nr.:	11417/12
Temats:	Cilvēktiesības un demokrātija: ES Stratēģiskais satvars un ES Rīcības plāns

---

Pielikumā pievienots dokumentu kopums, kuru Padome pieņēma 2012. gada 25. jūnijā un kurā iekļauti Padomes secinājumi par cilvēktiesībām un demokrātiju (I PIELIKUMS), ES Stratēģiskais satvars par cilvēktiesībām un demokrātiju (II PIELIKUMS), kā arī ES Rīcības plāns par cilvēktiesībām un demokrātiju (III PIELIKUMS).

Padomes secinājumi par cilvēktiesībām un demokrātiju

1. Padome, uzsverot ES apņemšanos visā pasaulē veicināt cilvēktiesības un demokrātiju, šodien pieņem ES Stratēģisko satvaru par cilvēktiesībām un demokrātiju, lai nākamajos gados sniegtu virzību ES iesaistei. Tajā pašā laikā, lai īstenotu minēto stratēģisko satvaru, Padome pieņem rīcības plānu par cilvēktiesībām un demokrātiju.
2. Padome uzsver ES īpašā pārstāvja (ESĪP) cilvēktiesību jautājumos lomu ES cilvēktiesību politikas efektivitātes un redzamības pastiprināšanā un cer uz drīzu šāda ESĪP iecelšanu amatā.
3. Padome ir apņēmusies cieši sadarboties ar Eiropas Parlamentu un Eiropas Komisiju, kā arī īstenā partnerībā ar pilsonisko sabiedrību.
4. Cilvēktiesību un demokrātijas jomā ES ir apņēmusies sadarboties ar partneriem, daudzpusējiem forumiem un starptautiskām organizācijām.

ES Stratēģiskais satvars par cilvēktiesībām un demokrātiju**Cilvēktiesību aspekts visā ES politikā**

Eiropas Savienība ir dibināta, pamatojoties uz kopīgu apņēmību veicināt mieru un stabilitāti un veidot pasauli, kuras pamatā ir cilvēktiesību, demokrātijas un tiesiskuma ievērošana. Uz šiem principiem ir balstīti visi Eiropas Savienības iekšējās un ārējās politikas aspekti.

Cilvēktiesības ir vispāratzītas tiesību normas. Demokrātija ir vispārējs mērķis. Sievietes un vīrieši visā pasaulē vēlas dzīvot brīvu, cieņas pilnu un drošu dzīvi atvērtās un demokrātiskās sabiedrībās, kuru pamatā ir cilvēktiesības un tiesiskums. Ilgtspējīgs miers, attīstība un pārticība ir iespējami tikai tad, ja tie balstīti uz cilvēktiesību, demokrātijas un tiesiskuma ievērošanu.

Tomēr cilvēktiesību un demokrātijas ievērošanu nevar uzskatīt par pašsaprotamu. Piesaucot kultūras atšķirības, tiek apšaubīta to vispārējā būtība. Mūsdienu informācijas un sakaru tehnoloģijas atvieglo brīvu informācijas apmaiņu starp personām, taču tās arī lielā mērā ir palielinājušas autoritāro valstu represīvo ietekmi.

ES apzinās šīs problēmas un ir apņēmības pilna pastiprināt savus centienus, lai nodrošinātu, ka cilvēktiesības tiek ievērotas attiecībā uz visiem. ES arī turpmāk veltīs visas savas pūles, lai atbalstītu brīvības, demokrātijas un cilvēktiesību aizstāvjus visā pasaulē.

Cilvēktiesību vispārējās piemērošanas veicināšana

ES atkārtoti apstiprina savu apņemšanos veicināt un aizsargāt visa veida cilvēktiesības, gan pilsoniskās un politiskās, gan ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības. ES aicina visas valstis īstenot Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas noteikumus un ratificēt un īstenot galvenos starptautiskos cilvēktiesību nolīgumus, tostarp galvenās darba tiesību konvencijas, kā arī reģionālos cilvēktiesību instrumentus. ES pauž savu nostāju pret jebkuru mēģinājumu mazināt cilvēktiesību vispārējās piemērošanas ievērošanu.

Eiropas Komisijas un ES Augstās pārstāves ārlietās un drošības politikas jautājumos kopīgais paziņojums "*Cilvēktiesības un demokrātija — ES ārējās darbības svarīgākais elements. Ceļā uz efektīvāku pieeju*", kurā izvērtē līdzšinējās politikas ietekmi un ierosina jomas turpmākai rīcībai, ir apsveicams ieguldījums saistībā ar ES cilvēktiesību stratēģijas izstrādi, lai ar ārējās darbības starpniecību veicinātu šo mērķu sasniegšanu.

Centieni sasniegt saskaņotus mērķus

Līguma par Eiropas Savienību 21. pantā tiek atkārtoti apstiprināta ES apņemšanās visās ārējās darbības jomās veicināt cilvēktiesību un demokrātijas principus. Līdz ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas stāšanos juridiskā spēkā un gaidāmo Eiropas Cilvēktiesību tiesas jurisdikcijas atzīšanu, ko ES veiks, pievienojoties Eiropas Cilvēktiesību konvencijai, tiek uzsvērts ES atbalsts cilvēktiesībām visās jomās. ES un tās dalībvalstis ir apņēmušās būt priekšzīmīgas, savā teritorijā nodrošinot cilvēktiesību ievērošanu. Ārpus to robežām cilvēktiesību un demokrātijas sekmēšana un aizstāvēšana ir gan ES, gan dalībvalstu atbildībā.

ES tiecas visā pasaulē novērst cilvēktiesību pārkāpumus un nodrošināt, ka vietās, kur tie notiek, upuriem ir piekļuve tiesvedībai un kompensācijai un ka vainīgie tiek saukti pie atbildības. Šajā nolūkā ES pastiprinās savus centienus visos tās ārējās darbības aspektos veicināt cilvēktiesības, demokrātiju un tiesiskumu. Tā uzlabos savas spējas un agrīnās brīdināšanas mehānismus, kā arī mehānismus, lai novērstu krīzes, kuras var izraisīt cilvēktiesību pārkāpumus. Tā pastiprinās savu sadarbību ar partnervalstīm, starptautiskām organizācijām un pilsonisko sabiedrību, un veidos jaunas partnerības, lai pielāgotos mainīgajiem apstākļiem. ES pastiprinās sadarbību ar partneriem visā pasaulē, lai atbalstītu demokrātiju, jo īpaši, lai attīstītu patiesu un ticamu vēlēšanu procesu, kā arī pārstāvošas un pārredzamas demokrātiskās iestādes, kas kalpo pilsoņu vajadzībām.

Cilvēktiesības visos ES ārpolitikas pasākumos

ES visās savas ārējās darbības jomās bez izņēmumiem veicinās cilvēktiesības. Jo īpaši tā integrēs cilvēktiesību sekmēšanu tirdzniecības, investīciju, tehnoloģiju un telekomunikāciju jomā, interneta izmantošanas jomā, enerģētikas, vides, uzņēmumu sociālās atbildības un attīstības politikā, kā arī kopējā drošības un aizsardzības politikā un nodarbinātības un sociālās politikas ārējā dimensijā, un brīvības, drošības un tiesiskuma jomā, tostarp terorisma apkarošanas politikā. Attīstības sadarbības jomā tiks izmantota uz cilvēktiesībām balstīta pieeja, nodrošinot, ka ES pastiprina centienus, lai palīdzētu partnervalstīm īstenot starptautiskās saistības cilvēktiesību jomā.

ES cilvēktiesību jomas prioritāšu īstenošana

ES turpinās veicināt vārda, uzskatu, pulcēšanās un biedrošanās brīvību – gan tiešsaistes, gan bezsaistes vidē; demokrātija nevar pastāvēt bez šīm tiesībām. Tā veicinās reliģijas vai ticības brīvību un cīnīsies pret visa veida diskrimināciju, apkarojot diskrimināciju, kas balstīta uz rasi, etnisko izcelsmi, vecumu, dzimumu vai seksuālo orientāciju, kā arī iestāsies par bērnu, minoritātēm piederīgu personu, pirmiedzīvotāju, bēgļu, migrantu un personu ar invaliditāti tiesībām. ES turpinās atbalstīt sieviešu tiesības un sieviešu emancipāciju visos kontekstos, cīnoties pret diskriminējošu likumdošanu, uz dzimumu balstītu vardarbību un sociālo atstumšanu. ES pastiprinās savus centienus, lai veicinātu ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības; ES palielinās pūliņus, lai nodrošinātu vispārēju un nediskriminējošu piekļuvi pamata pakalpojumiem, īpaši pievērsties nabadzīgajām un neaizsargātajām grupām. ES veicinās un atbalstīs ANO uzņēmējdarbības un cilvēktiesību pamatprincipu īstenošanu.

Nāvessods un spīdzināšana ir nopietns cilvēktiesību un cilvēka cieņas pārkāpums. Iedrošināta par faktu, ka pasaulē pieaug tendence atbalstīt nāvessoda atcelšanu, ES turpinās savu ilgo cīņu pret nāvessodu. ES turpinās enerģiski iestāties pret spīdzināšanu un nežēlīgu, necilvēcīgu vai pazemojošu rīcību.

Lai nodrošinātu cilvēktiesību ievērošanu, būtiska ir godīga un taisnīga tiesu organizācija. ES pastiprinās centienus, lai veicinātu tiesības uz taisnīgu tiesu un vienlīdzību likuma priekšā. ES turpinās sekmēt starptautisko humanitāro tiesību ievērošanu; tā, jo īpaši sadarbojoties ar Starptautisko Krimināltiesu, enerģiski cīnīsies pret nesodāmību par smagiem noziegumiem, – tajā skaitā seksuālo vardarbību, kas veikta bruņota konflikta laikā, – kas rada bažas starptautiskajai kopienai.

Drosmīgas personas, kas cīnās par cilvēktiesībām pasaulē, bieži kļūst par apspiešanas un spaidu upuriem; ES pastiprinās politisko un finansiālo atbalstu cilvēktiesību aizstāvjiem un palielinās cīņu pret visa veida atriebību. Enerģiskai un neatkarīgai pilsoniskai sabiedrībai ir izšķiroša nozīme, lai demokrātija darbotos un tiktu īstenotas cilvēktiesības; efektīva sadarbība ar pilsonisko sabiedrību ir veiksmīgas cilvēktiesību politikas stūrakmens. ES lielu nozīmi piešķir regulāram dialogam ar pilsonisko sabiedrību – gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās, un ir dziļi nobažījusies par mēģinājumiem dažās valstīs ierobežot pilsoniskās sabiedrības neatkarību. ES kā galvenais līdzekļu devējs pilsoniskajai sabiedrībai turpinās atbalstīt cilvēktiesību aizstāvjus, izmantojot Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumentu un padarot finansēšanas darbības elastīgākas un pieejamākas.

Darbs ar divpusējiem partneriem

ES savās attiecībās ar visām trešām valstīm, ieskaitot tās stratēģiskos partnerus, uzmanības centrā izvirzīs cilvēktiesības. Stingri balstoties uz vispārpieņemtām normām, ES cilvēktiesību politika būs rūpīgi pielāgota katras valsts apstākļiem, it īpaši, izstrādājot valsts cilvēktiesību stratēģijas. ES pastāvīgi tieksies īstenot konstruktīvu iesaisti ar trešām valstīm; to ņemot vērā, ES turpinās padziļināt cilvēktiesību dialogus un apspriedes ar partnervalstīm un centīsies nodrošināt, ka šajos dialogos tiek gūti rezultāti. ES aktīvi apspriedīs cilvēktiesību jautājumus visos attiecīgos divpusēja dialoga veidos, tostarp visaugstākajā līmenī. Turklāt ES sadarbosies ar partnervalstīm, lai noteiktu jomas, kurās ES ģeogrāfiskie finansēšanas instrumenti var tikt izmantoti tādu projektu atbalstam, kuri veicina cilvēktiesības, ieskaitot atbalstu izglītībai un apmācībai cilvēktiesību jomā. Tomēr, sastopoties ar cilvēktiesību pārkāpumiem, ES izmantos visu tās rīcībā esošo instrumentu klāstu, tostarp sankcijas vai nosodīšanu. ES pastiprinās centienus, lai politiskajos pamat nolīgumos ar trešām valstīm labāk izmantotu cilvēktiesību klauzulu. Eiropas kaimiņattiecību politikas valstīs ES ir stingri apņēmusies atbalstīt visaptverošu programmu vietēji vadītai politiskai reformai, kuras centrā ir demokrātija un cilvēktiesības, tostarp izmantojot uz principu "vairāk par vairāk" balstītu politiku. Cilvēktiesības joprojām būs ES paplašināšanās politikas pamatā.

Darbs ar daudzpusēju iestāžu starpniecību

ES joprojām saglabā savu apņemšanos attiecībā uz spēcīgu daudzpusēju cilvēktiesību sistēmu, ar kuru var uzraudzīt objektīvu cilvēktiesību normu īstenošanu un saukt visas valstis pie atbildības. ES dedzīgi pretosies jebkurai mēģinājumam apšaubīt vispārēju cilvēktiesību piemērošanu un turpinās par cilvēktiesību pārkāpumiem izteikties Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālajā asamblejā, ANO Cilvēktiesību padomē un Starptautiskajā Darba organizācijā. Būtiska ir ANO Augstā cilvēktiesību komisāra biroja, kā arī līguma uzraudzības struktūru un ANO īpašo procedūru neatkarība un efektivitāte. ES uzsver ANO Cilvēktiesību padomes vadošo lomu, risinot steidzamus cilvēktiesību pārkāpumu gadījumus, un aktīvi dos savu ieguldījumu padomes efektīvai darbībai; ES ir gatava šajā ziņā sadarboties ar visu reģionu valstīm. ES aicina Cilvēktiesību padomes dalībvalstis aizstāvēt augstākos cilvēktiesību standartus un darboties saskaņā ar solījumiem, ko tās pādušas pirms ievēlēšanas. Paužot atzinību par vispārējā regulārā pārskata izveidošanu, ES un tās dalībvalstis divpusējās attiecībās ar visām trešām valstīm ir apņēmušās apspriest apstiprinātos vispārējā regulārā pārskata ieteikumus, kā arī līguma uzraudzības struktūru un ANO īpašo procedūru ieteikumus; līdzīgi dalībvalstis ir apņēmušās nodrošināt šādu ieteikumu īstenošanu pašas savās valstīs. Nākamajos vispārējā regulārā pārskata ciklos ES rūpīgi pievērsīs uzmanību tam, cik lielā mērā trešās valstis ir īstenojušas vispārējā regulārā pārskata pienākumus, ko tās ir uzņēmušās, un centīsies sniegt atbalstu to īstenošanai.

ES turpinās iesaistīties ārkārtīgi svarīgajā darbā, ko veic Eiropas Padome un EDSO. Lai sekmētu reģionālo cilvēktiesību mehānismu konsolidāciju, tā strādās partnerībā ar reģionālām un citām organizācijām, piemēram, Āfrikas Savienību, *ASEAN*, *SAARC*, Amerikas valstu savienību, Arābu līgu, Islāma sadarbības organizāciju un Klusā okeāna salu forumu.

ES kopējā sadarbība

Eiropas Parlamenta demokrātiskās pilnvaras tam piešķir īpašu kompetenci un ekspertīzi cilvēktiesību jomā. Parlamentam jau tagad ir vadošā loma cilvēktiesību veicināšanā, it īpaši ar tā rezolūcijām. Ievērojot katras iestādes atšķirīgos pienākumus, ir svarīgi, ka Eiropas Parlaments, Padome, dalībvalstis, Eiropas Komisija un EĀDD apņemas vēl ciešāk sadarboties, lai panāktu kopīgi noteikto mērķi – uzlabot cilvēktiesību ievērošanu.

ES RĪCĪBAS PLĀNS PAR CILVĒKTIESĪBĀM UN DEMOKRĀTIJU

Šā rīcības plāna mērķis ir īstenot ES Stratēģisko satvaru par cilvēktiesībām un demokrātiju, atstājot pietiekami daudz rīcības brīvības, lai varētu reaģēt uz iespējamām jaunām grūtībām. Tas ir balstīts uz pastāvošo ES politikas struktūru saistībā ar cilvēktiesībām un demokrātiju ārējā darbībā ¹, proti, ES pamatnostādņēm, instrumentu kopumiem un citām saskaņotām nostājām un dažādiem finanšu instrumentiem, jo īpaši Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumentu.

Par izklāstīto darbību veikšanu ir atbildīgs Augstais pārstāvis, kam palīdz EĀDD, un Komisija, Padome un dalībvalstis, ievērojot savas attiecīgās kompetences jomas, kā noteikts Līgumā par Eiropas Savienību ². ES īpašais pārstāvis cilvēktiesību jautājumos palīdz īstenot rīcības plānu saskaņā ar savām pilnvarām. Rīcības plāns aptver laikposmu līdz 2014. gada 31. decembrim.

---

¹ Neskarot pasākumus attiecībā uz kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm saskaņā ar ES paplašināšanās politiku.

² Lēmumus par konkrētiem pasākumiem šā rīcības plāna īstenošanai pieņems saskaņā ar Līgumiem. Rīcības plāns neietekmē kompetenču sadali starp ES un dalībvalstīm, un to interpretēs atbilstīgi Līgumiem pievienotajai 13. deklarācijai.

Rezultāts	Darbība	Laiks	Atbildība
I. Cilvēktiesību un demokrātijas aspekts visā ES politikā			
1. Ietvert cilvēktiesību aspektu visos ietekmes novērtējumos	Ietvert cilvēktiesību aspektu ietekmes novērtējumā, ja un kad tas tiek veikts saistībā ar leģislatīviem un neleģislatīviem priekšlikumiem, īstenošanas pasākumiem un tirdzniecības nolīgumiem, kam ir būtiska ietekme uz ekonomiku, sociālo jomu un vidi, vai definējot politikas pasākumus nākotnei.	Pašreiz	Komisija
2. Īstena partnerība ar pilsonisko sabiedrību, tostarp vietējā līmenī	a) ES delegāciju vadītāji, ES dalībvalstu misiju vadītāji, civilo misiju vadītāji un operāciju komandieri cieši sadarbojas ar cilvēktiesību jomas nevalstiskajām organizācijām, kuras darbojas to norīkošanas valstīs.	Pašreiz	EĀDD Komisija Dalībvalstis
	b) Nodrošināt efektīvu atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām (PSO), tostarp ar Pilsoniskās sabiedrības kaimiņattiecību instrumenta, Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumenta un citu attiecīgu programmu un instrumentu starpniecību.	Pašreiz	Komisija
	c) Konsolidēt apspriedes ar pilsonisko sabiedrību, jo īpaši attiecībā uz politikas ierosmēm un dialogiem par cilvēktiesībām; sadarboties pilnvērtīgā partnerībā ar pilsonisko sabiedrību ikgadējā ES NVO forumā.	Pašreiz	EĀDD Komisija
3. Regulārs īstenošanas novērtējums	Gada ziņojumā par cilvēktiesībām un demokrātiju pasaulē izklāstīt ES panākumus tās cilvēktiesību stratēģijas mērķu īstenošanā.	Reizi gadā	EĀDD

II. Cilvēktiesību vispārējas pie mērošanas veicināšana			
4. Vispārēja pievienošanās	a) Pastiprināt galveno starptautisko cilvēktiesību līgumu, tostarp reģionālu cilvēktiesību instrumentu, ratifikācijas veicināšanu un efektīvu īstenošanu.	Pašreiz	EĀDD Komisija Dalībvalstis
	b) Mudināt trešās valstis pilnvērtīgi sadarboties ar ANO īpašajiem referentiem un neatkarīgajiem ekspertiem cilvēktiesību jautājumos, tostarp izsūtot pastāvīgus uzaicinājumus un uzņemot minētās jomas ekspertus.	Pašreiz	EĀDD Komisija Dalībvalstis
5. Cilvēktiesību un demokrātijas kultūra ES ārējā darbībā	a) Nodrošināt mācības cilvēktiesību un demokrātijas jomā visiem EĀDD, Komisijas, ES delegāciju, KDAP misiju un operāciju darbiniekiem.	Pašreiz	EĀDD Komisija
	b) Pabeigt cilvēktiesību un demokrātijas kontaktpunktu tīkla izveidi ES delegācijās un KDAP misijās un operācijās.	2013. gada beigās	EĀDD Komisija
	c) Paplašināt praksi strādāt ar cilvēktiesību jautājumiem, izmantojot to cilvēktiesību darba grupu starpniecību, kuras izvietotas vietējā līmenī ES delegāciju un dalībvalstu vēstniecību starpā.	Pašreiz	EĀDD Dalībvalstis

III. Centieni sasniegt saskaņotus politikas mērķus			
6. Efektīvs atbalsts demokrātijai	a) Pieņemt demokrātijas ziņojumus un rīcības plānus par pirmās kārtas izmēģinājuma valstīm, kuras noteiktas 2010. gada decembra Padomes secinājumos.	2012. gada beigās	EĀDD ES delegācijas
	b) Noteikt otrās kārtas izmēģinājuma valstis, pamatojoties uz pirmās kārtas gūto pieredzi un saglabājot ģeogrāfisko līdzsvaru starp dažādiem reģioniem.	2013. gada sākumā	Padome EĀDD Komisija
	c) Attiecībā uz trešām valstīm, kurās ES ir aktīvi iesaistīta demokrātijas atbalsta sniegšanā, izstrādāt ES kopīgus vispusīgus demokrātijas atbalsta plānus un programmas, balstoties uz izmēģinājuma valstu projekta rezultātiem.	2014. gada sākumā	EĀDD Komisija
	d) Sistematizēt ES vēlēšanu novērošanas misiju un to ziņojumu izmantošanu turpmākos pasākumos, atbalstot visu vēlēšanu procesa ciklu, un nodrošināt to ieteikumu, kā arī citu vēlēšanu novērošanas struktūru ziņojumu (piem., EDSO/ODIHR), efektīvu īstenošanu.	2012. gada beigās	Padome EĀDD Komisija Dalībvalstis

7. Pastāvīgas spējas cilvēktiesību un demokrātijas jomā ES Padomē	a) Briselē izveidot cilvēktiesību (<i>COHOM</i>) struktūru.	2012. gada beigās	Padome EĀDD
	b) Pilnveidot pasākumus sloga dalīšanai, lai vislabāk izmantotu dalībvalstu spējas un ekspertu zināšanas centienos īstenot ES cilvēktiesību politiku.	2013. gada sākumā	Dalībvalstis
8. Panākt lielāku politikas saskaņotību	a) Pastiprināt sadarbību starp Padomes darba grupām pamattiesību (<i>FREMP</i>) un cilvēktiesību (<i>COHOM</i>) jautājumos, lai risinātu ES ārējās un iekšējās cilvēktiesību politikas saskaņotības un konsekvences jautājumus.	Pašreiz	Padome
	b) Organizēt periodisku viedokļu apmaiņu starp dalībvalstīm par paraugpraksi cilvēktiesību līgumu īstenošanā.	Reizi gadā	EĀDD Dalībvalstis
	c) Nodrošināt, ka ES politikas dokumentos ir ietvertas pienācīgas atsauces uz attiecīgiem ANO un Eiropas Padomes cilvēktiesību instrumentiem, kā arī uz ES Pamattiesību hartu.	Pašreiz	EĀDD Komisija

9. Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību ievērošana	a) Palīdzēt veidot ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību programmu, īpaši koncentrējoties uz ANO Cilvēktiesību padomi un cieši sadarbojoties ar ANO īpašajiem referentiem, kuri strādā ar attiecīgajām tiesībām.	2013. gada vidū	dalībvalstis, EĀDD, Komisija
	b) Dialogos ar trešām valstīm risināt īpašus jautājumus saistībā ar ekonomiskām, sociālām un kultūras tiesībām.	Pašreiz	EĀDD Komisija
IV. Cilvēktiesības visos ES ārpolitikas pasākumos			
10. Attīstības sadarbībā virzīties uz tiesībās balstītu pieeju	a) Izstrādāt instrumentu kopumu, lai attīstības sadarbībā virzītos uz tiesībās balstītu pieeju, nolūkā integrēt cilvēktiesību principus ES operatīvajās darbībās attīstības jomā, aptverot gan galvenajā mītnē, gan uz vietas veiktos pasākumus ar mērķi cilvēktiesības sinhronizēt ar attīstības sadarbības darbībām.	2013. gadā	Komisija EĀDD Dalībvalstis
	b) Iekļaut cilvēktiesību novērtējumu kā galveno elementu ES palīdzības nosacījumos valstīm, jo īpaši attiecībā uz budžeta atbalstu.	2013. gadā	Komisija EĀDD
	c) Iekļaut cilvēktiesību jautājumus ES propagandā par pasaules attīstības programmu un citiem globāliem jautājumiem, jo īpaši par procesu laikposmā pēc tūkstošgades attīstības mērķiem.	Pašreiz	Komisija EĀDD Dalībvalstis

11. Panākt, ka tirdzniecība darbojas cilvēktiesībām izdevīgā veidā	a) Izstrādāt metodoloģiju, ar kuras palīdzību trešās valstīs saistībā ar tirdzniecības un/vai investīciju nolīgumu izvērsanu vai noslēgšanu izvērtē cilvēktiesību situāciju.	2014. gadā	EĀDD Komisija Padome
	b) Pastiprināt cilvēktiesību (vai politiskos) dialogus ar brīvās tirdzniecības zonas partneriem, lai rosinātu cilvēktiesību (tostarp galveno darba standartu) aizsardzību un veicināšanu un piemērotu nostiprinātu vispārēju preferenču sistēmu + uzraudzības mehānismu.	Pašreiz	EĀDD Komisija (attiecībā uz vispārēju preferenču sistēmu + saņēmējvalstīm)
	c) Nodrošināt, ka ES ieguldījumu politikā tiek ņemti vērā Savienības ārējās, tostarp cilvēktiesību, darbības principi un mērķi.	2013. gadā	EĀDD Komisija Padome
	d) Pārskatīt Regulu 1236/2005 par tādu preču tirdzniecību, ko varētu izmantot nāvessoda izpildei vai spīdzināšanai, lai nodrošinātu labāku tās īstenošanu.	2013. gadā	Komisija Padome
	e) Nodrošināt, ka Padomes Kopējās nostājas 2008/944/KĀDP par ieroču eksportu pašreizējā pārskatīšanā tiek ņemtas vērā cilvēktiesības un starptautiskās humanitārās tiesības.	2013. gadā	EĀDD Daļībvalstis
	f) Virzīties uz to, lai nodrošinātu, ka starptautiskā ieroču tirdzniecības līgumā tiek iekļauti stingri cilvēktiesību kritēriji.	Pašreiz	Daļībvalstis EĀDD Komisija

12. Atspoguļot cilvēktiesību aspektu konfliktu novēršanas un krīžu pārvarēšanas darbībās	a) Izstrādājot ES agrīnas brīdināšanas sistēmu, kā vienu no rādītājiem agrīnās brīdināšanas matricā iekļaut cilvēktiesību pārkāpumus.	Pašreiz	EĀDD
	b) Sistemātiski iekļaut cilvēktiesības, bērnu aizsardzību, dzimumu līdztiesību un – vajadzības gadījumā – starptautiskās humanitārās tiesības ES misiju un operāciju pilnvarās un to kritērijos, plānošanā un izvērtēšanā.	2014. gada beigās	Padome
	c) Praksē realizēt ES plašo pieeju ANO DP rezolūciju 1325 un 1820 par sievietēm, mieru un drošību īstenošanai, jo īpaši, nodrošinot sieviešu vienlīdzīgu iesaistīšanos visos centienos saglabāt mieru un drošību, tostarp pēckonflikta atjaunošanas procesā.	2013. gadā	EĀDD ESĪP KDAP misijas Komisija
	d) Izstrādāt mehānismu operācijas vai misijas personāla saukšanai pie atbildības rīcības kodeksa iespējamu pārkāpumu gadījumā.	2013. gada vidū	EĀDD Padome Komisija

13. Nostiprināt cilvēktiesību aspektu terorisma apkarošanas darbībās	a) Izstrādāt operatīvas norādes, lai nodrošinātu cilvēktiesību un attiecīgā gadījumā starptautisko humanitāro tiesību ņemšanu vērā, plānojot un īstenojot terorisma apkarošanas palīdzības projektus ar trešām valstīm, jo īpaši attiecībā uz pienācīgu procesa prasību ievērošanu (nevainīguma prezumpcija, taisnīga tiesa, tiesības uz aizstāvību).	2014. gadā	EĀDD ES terorisma apkarošanas koordinators Komisija Dalībvalstis
	b) Nodrošināt, ka cilvēktiesību jautājumi tiek risināti visa veida terorisma apkarošanas dialogos ar trešām valstīm.	Pašreiz	EĀDD ES terorisma apkarošanas koordinators Komisija
14. Nodrošināt, ka cilvēktiesības ir pamatā brīvības, drošības un tiesiskuma jomā veiktā darba ārējam aspektam	a) Izstrādāt prioritāro valstu un reģionu sarakstu, lai nākotnē dibinātu partnerības cīņā pret cilvēku tirdzniecību.	2012.gadā	Komisija Koordinators cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā EĀDD
	b) Nodrošināt diplomātiskā un konsulārā personāla pienācīgu izglītību un apmācību, lai atklātu un izmeklētu lietas, kad ir aizdomas par cilvēku tirdzniecību.	Pašreiz	Dalībvalstis EĀDD
	c) Nodrošināt, ka cilvēktiesību jautājumi, tostarp sieviešu iespējas īstenot cilvēktiesības, tiek ņemti vērā brīvības, drošības un tiesiskuma apakškomitejā ar trešām valstīm.	Pašreiz	Komisija EĀDD

	d) Atbilstīgi Paziņojumam par vispārēju pieeju migrācijai un mobilitātei Komisijai un EĀDD izstrādāt kopīgu sistēmu, lai ar trešām valstīm risinātu jautājumus par migrantu bezvalstniecību un patvaļīgu aizturēšanu.	2014. gadā	Komisija EĀDD
15. Nodrošināt cilvēktiesību veicināšanu nodarbinātības un sociālās politikas ārējā aspektā	Veicināt to, lai vispārēji tiktu ratificēti un īstenoti četri galvenie <i>ILO</i> darba standarti: bērnu darba aizliegums, piespiedu darba aizliegums, nediskriminēšana un tiesības apvienoties un slēgt kopīgumus.	Pašreiz	EĀDD Daļībvalstis Komisija
V. ES cilvēktiesību jomas prioritāšu īstenošana			
16. Nāvessoda atcelšana	a) Aktīvi palīdzēt lobēt ANO ĢA 67 Rezolūciju par nāvessoda moratoriju, lai palielinātu atbalstu starp valstīm, reizē arī pilnveidojot ierosmes saturu.	2012. gada beigās	EĀDD Daļībvalstis
	b) Izvērst mērķtiecīgas kampaņas pret nāvessodu un pastiprināt darbu ar valstīm, kuras to joprojām piemēro.	2013.- 2014. gadā	EĀDD Daļībvalstis
	c) Nodrošināt ES ieguldījumu Pasaules kongresā pret nāvessodu 2013. gadā.	2013. gada jūnijā	EĀDD Daļībvalstis

17. Spīdzināšanas un citas nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai sodīšanas izskaušana	a) Aktīvi un nepārtraukti atbalstīt un īstenot ANO un Eiropas Padomes pret spīdzināšanu vērstos centienus, tostarp atbalstīt ANO īpašo referentu jautājumā par spīdzināšanu, ANO Brīvprātīgo fondu spīdzināšanas upuriem, Augstā cilvēktiesību komisāra biroju (<i>OHCHR</i>), ANO Komiteju pret spīdzināšanu, <i>SPT</i> un <i>CPT</i> .	Pašreiz	EĀDD Daļībvalstis
	b) Veicināt <i>CAT</i> un <i>OPCAT</i> ratifikāciju un efektīvu īstenošanu, uzsverot neatkarīgu un efektīvu valsts preventīvo mehānismu nozīmi.	Pašreiz	Daļībvalstis EĀDD
	c) Iestrādāt spīdzināšanas novēršanas pasākumos visās brīvības, drošības un tiesiskuma jomas darbībās, tostarp tajās, kas saistītas ar tiesībaizsardzības nolūkiem.	Pašreiz	Daļībvalstis Komisija
18. Efektīvs atbalsts cilvēktiesību aizstāvjiem	a) Izstrādāt un īstenot brīvprātīgu ierosmi, lai atvieglotu pagaidu patvēruma nodrošināšanu briesmām pakļautiem cilvēktiesību aizstāvjiem.	2013. gada vidū	EĀDD Daļībvalstis Komisija
	b) Veicināt to, lai cilvēktiesību aizstāvjiem būtu vieglāka piekļuve ANO un reģionāliem cilvēktiesību aizsardzības mehānismiem, un novērst izrēķināšanos ar aizstāvjiem, kuri iesaistās tādos mehānismos.	Pašreiz	EĀDD Daļībvalstis Komisija
	c) Publicēt visu ES misiju cilvēktiesību kontaktpunktu, kā arī ES cilvēktiesību aizstāvju sadarbības koordinātoru kontaktinformāciju EĀDD un ES delegāciju tīmekļa vietnēs.	2012. gada beigās	EĀDD Daļībvalstis Komisija

19. Bērnu tiesību veicināšana un aizsardzība	a) Izvērst mērķtiecīgu kampaņu par bērna tiesībām, īpašu uzsvaru liekot uz vardarbību pret bērniem.	2013. gadā	EĀDD Komisija
	b) Pastiprināt centienus īstenot pārskatīto stratēģiju ES pamatnostādņu attiecībā uz bērniem un bruņotu konfliktu īstenošanai, un jo īpaši turpināt atbalstīt ANO ĢS īpašā pārstāvja bruņotos konfliktos cietušo bērnu jautājumos un <i>UNICEF</i> darbības.	2014. gada beigās	EĀDD Komisija
	c) Nodrošināt ES ieguldījumu Pasaules konferencē pret bērnu darbu.	2013. gadā	EĀDD Komisija
	d) Veicināt to, ka tiek izstrādāti aktuāli bīstamo darbu saraksti (C182, 4. pants).	Pašreiz	Komisija Daļībvalstis
20. Sieviešu tiesību aizsardzība un aizsardzība pret dzimumu vardarbību	a) Izvērst mērķtiecīgu kampaņu par sieviešu līdzdalību politikā un ekonomikā, īpašu uzsvaru liekot uz valstīm, kas atrodas pārejas procesā.	2013. gada beigās	EĀDD
	b) Atbalstīt pienācīgas ierosmes pret kaitīgām tradicionālām paražām, jo īpaši sieviešu dzimumorgānu kropļošanu.	2014. gada beigās	EĀDD Daļībvalstis
	c) Veicināt to, ka tiek novērstas agras un piespiedu laulības, kurās iesaistīti bērni.	2014. gada beigās	EĀDD Daļībvalstis

	d) Īstenot deviņus īpašos mērķus, kas minēti ES rīcības plānā par dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm attīstības sadarbībā (2010.–2015. gadam).	Pašreiz	Daļībvalstis Komisija EĀDD
	e) Atbalstīt tādas ierosmes, tostarp pilsoniskās sabiedrības izstrādātas, kas vērstas pret dzimumu vardarbību un feminicīdu.	Pašreiz	EĀDD Komisija Daļībvalstis
21. Starptautisko humanitāro tiesību ievērošana	a) Turpināt īstenot ES izteiktos solījumus Sarkanā Krusta un Sarkanā Pusmēness 31. starptautiskajā konferencē.	2014. gada beigās	Daļībvalstis EĀDD Komisija
	b) Ar nolūku veicināt atbilstību starptautiskajām humanitārajām tiesībām un garantēt piekļuvi humānās palīdzības sniedzējiem, turpināt sniegt atbalstu tam, lai visas karojošās puses, tostarp nevalstiskie daļībnieki, tiktu informēti par starptautiskajām humanitārajām tiesībām.	Pašreiz	EĀDD Komisija
	c) Sistemātiskāk izmantot politisku dialogu un demarša kampaņas, lai mudinātu trešās valstis ratificēt galvenos starptautisko humanitāro tiesību instrumentus un īstenot saskaņā ar starptautiskajām humanitārajām tiesībām paredzētos pienākumus.	Pašreiz	EĀDD Komisija
	d) Veicināt to, ka trešās valstis ievēro <i>Montreux</i> dokumentu par privātiem militāru un drošības pakalpojumu uzņēmumiem.	Pašreiz	EĀDD Daļībvalstis

22. Lesbiešu, geju, biseksuāļu un transpersonu (LGBT) cilvēktiesību ievērošana	a) Izstrādāt publiskas ES pamatnostādnes, pamatojoties uz ES LGBT (lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu) instrumentu kopumu.	2013. gada vidū	Padome
	b) Izstrādāt ES stratēģiju par to, kā sadarboties ar trešām valstīm LGBT cilvēktiesību jautājumos, tostarp ANO un Eiropas Padomes ietvaros. Veicināt, ka tiek pieņemtas saistības LGBT cilvēktiesību jomā Eiropas Drošības un sadarbības organizācijā, tostarp rīkojot publisku pasākumu Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas ietvaros.	2013. gadā	Daļībvalstis EĀDD
23. Reliģijas vai ticības brīvība	a) Izstrādāt publiskas ES pamatnostādnes reliģijas vai ticības brīvības jautājumos, pamatojoties uz pastāvošiem instrumentiem un dokumentiem, atgādinot galvenos principus un ietverot skaidri definētas prioritātes un instrumentus reliģijas vai ticības brīvības veicināšanai visā pasaulē.	2012. gada beigās	Padome
	b) ANO līmenī iepazīstināt ar ES ierosmēm reliģijas vai ticības brīvības jomā, tostarp rezolūciju veidā Ģenerālajā asamblejā un Cilvēktiesību padomē.	Pašreiz	EĀDD Daļībvalstis
	c) Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas un Eiropas Padomes līmenī veicināt ierosmes un palīdzēt labāk īstenot saistības reliģijas vai ticības brīvības jomā.	Pašreiz	EĀDD Daļībvalstis

24. Vārda brīvība tiešsaistē un bezaistē	a) Izstrādāt jaunas publiskas pamatnostādnes par vārda brīvību tiešsaistē un bezaistē, tostarp par emuārrakstītāju un žurnālistu aizsardzību.	2013. gada beigās	Padome
	b) Izstrādāt pasākumus un instrumentus, lai paplašinātu interneta pieejamību, atklātību un noturību, lai risinātu nekritiskas cenzūras jautājumu vai masu uzraudzību saistībā ar IKT lietošanu; nodrošināt ieinteresētajām personām iespēju izmantot IKT, lai veicinātu cilvēktiesības, ņemot vērā privātās dzīves un personas datu aizsardzību.	2013. gadā	EĀDD Komisija Dalībvalstis
	c) Nodrošināt, ka, izstrādājot ES politikas pasākumus un programmas, kas saistītas ar kibernetiķu drošību, cīņu pret kibernetiķu uzbrukumiem un interneta pārvaldību, un citus šāda veida ES politikas pasākumus, tiek ņemta vērā skaidra cilvēktiesību perspektīva un ietekmes novērtējums.	Pašreiz	EĀDD Komisija
	d) Cilvēktiesību pārkāpumus ietvert kā vienu no iemesliem, kuru dēļ dalībvalstis uz neuzskaitītām precēm var attiecināt eksporta ierobežojumus.	2014. gadā	Padome Dalībvalstis Komisija
25. ANO uzņēmējdarbības un cilvēktiesību pamatprincipu īstenošana	a) Nodrošināt, ka tiek īstenots Komisijas paziņojums par uzņēmumu sociālo atbildību, jo īpaši, izstrādājot un izplatot norādes cilvēktiesību jomā trim uzņēmējdarbības sektoriem (IKT; nafta un gāze, nodarbinātības aģentūras) un maziem un vidējiem uzņēmumiem.	2013. gadā	Komisija

	b) Publicēt ziņojumu par ES prioritātēm ANO pamatprincipu efektīvai īstenošanai.	2012. gada beigās	Komisija
	c) Izstrādāt valsts plānus ES dalībvalstīm par ANO pamatprincipu īstenošanu.	2013. gadā	Dalībvalstis
26. Tieslietu pārvaldība	a) Izvērst kampaņu par tieslietām, uzsvaru liekot uz tiesībām uz taisnīgu tiesu.	2014. gadā	EĀDD
	b) Turpināt nodrošināt, ka tiek uzraudzīti svarīgi, ar cilvēktiesībām saistīti tiesas procesi, jo īpaši tiesas procesi pret cilvēktiesību aizstāvjiem.	Pašreiz	ES misiju vadītāji ES delegācijas
27. Reaģēšana uz pārkāpumiem - nodrošināt saukšanu pie atbildības	a) Īstenot atjaunināto Lēmumu par Starptautisko Krimināltiesu (2011/168/KĀDP), kurš pieņemts 2011. gada 21. martā, un saistīto rīcības plānu, tostarp veicinot Romas Statūtu ratifikāciju un īstenošanu.	Pašreiz	Dalībvalstis EĀDD Komisija
	b) Ņemot vērā valstu galveno atbildību izmeklēt smagus starptautiskus noziegumus, veicināt un palīdzēt stiprināt valstu tiesu iestāžu sistēmu spējas izmeklēt šos noziegumus un tiesāt par to pastrādāšanu.	Pašreiz	EĀDD Dalībvalstis

	c) Izstrādāt politiku par pārejas posma tiesiskumu, lai palīdzētu sabiedrībām risināt pagātnes pārkāpumus un cīnīties pret nesodāmību (patiesības un samierināšanas komisijas, reparācijas, krimināltiesiskums, saikne ar Starptautisko Krimināltiesu), atzīstot, ka, īstenojot tādu politiku, jāļauj piemērot īpaši pielāgotas pieejas konkrētiem apstākļiem.	2014. gadā	EĀDD Komisija Daļībvalstis
28. Veicināt minoritātēm piederību personu tiesību ievērošanu	Pārskatīt paraugpraksi un nodrošināt, ka pastāvošie ES instrumenti tiek izmantoti, lai atbalstītu centienus aizsargāt un veicināt minoritātēm piederību personu tiesības, jo īpaši dialogos ar trešām valstīm.	2014. gadā	EĀDD Komisija Daļībvalstis
29. Nostiprināta pirmiedzīvotāju jautājumu politika	Pārskatīt un pilnveidot ES politiku, kas attiecas uz ANO Deklarāciju par pirmiedzīvotāju tautu tiesībām, gatavojoties 2014. gadā paredzētajai Pasaules konferencei par pirmiedzīvotājiem.	2013.- 2014. gadā	EĀDD Komisija Daļībvalstis
30. Personu ar invaliditāti iespējas īstenot cilvēktiesības	a) Veicināt personu ar invaliditāti tiesības, tostarp attīstības programmās, saistībā ar Eiropas Stratēģiju invaliditātes jomā 2010–2020, un īstenot ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām.	Pašreiz	Komisija EĀDD
	b) Atjaunināt Pamatnostādnes par invaliditāti un attīstību, lai tās būtu saskaņā ar ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām.	2012. gadā	Komisija

VI. Darbs ar divpusējiem partneriem			
31. Praktiskā ietekme, izmantojot pielāgotas pieejas	a) Turpināt izstrādāt vietējas valstu cilvēktiesību stratēģijas trešās valstīs un pabeigt notiekošo pirmo kārtu. Izvērtēt gūto pieredzi, tostarp attiecībā uz ģeogrāfisko darbības jomu, un apzināt paraugpraksi kā pamatu otrajai kārtai.	2012. - 2013. gadā	EĀDD Komisija Dalībvalstis
	b) Nodrošināt, ka valsts cilvēktiesību stratēģijas tiek ievērotas cilvēktiesību un politiskos dialogos visos līmeņos, politikas izstrādē un plānojot un īstenojot finansiālo palīdzību ar trešajām valstīm, tostarp valsts stratēģijas dokumentos.	Pašreiz	EĀDD Komisija Dalībvalstis
	c) Nodrošināt, ka EĀDD, Komisija un dalībvalstis savā darbā efektīvi ņem vērā valsts cilvēktiesību stratēģijas.	Pašreiz	EĀDD Komisija Dalībvalstis
	d) Nodrošināt, ka valsts cilvēktiesību stratēģiju īstenošana tiek plaši izvērtēta gada progresu ziņojumos un pārskatos.	Reizi gadā	ES delegācijas, ES misiju vadītāji
	e) Sistematizēt Eiropas kaimiņattiecību politikas (EKP) progresu ziņojumus, tostarp par cilvēktiesībām un demokrātiju, lai nodrošinātu, ka visā EKP reģionā tiek sistemātiski piemērots princips "lielāks atbalsts par lielākām pūlēm" (" <i>more for more</i> " principle).	Pašreiz	EĀDD Komisija

32. Ietekme ar dialoga starpniecību	a) Noteikt ES cilvēktiesību dialogu un konsultāciju prioritātes, mērķus un rādītājus, lai atvieglotu to pārskatīšanu.	2014. gadā	EĀDD Komisija
	b) Izvērtēt paraugpraksi saistībā ar Kotonū nolīguma 8. un 96. panta piemērošanu, tostarp par to, kā nodrošināt papildu pasākumus.	2013. gadā	EĀDD Komisija
	c) Pilnīgi izmantot vispārējā regulārajā pārskatā ietvertos ieteikumus, līguma uzraugus un īpašas procedūras sadarbībai ar trešām valstīm.	Pašreiz	EĀDD Komisija Dalībvalstis
33. ES ārējo politikas instrumentu efektīvs izmantojums un to savstarpēja mijiedarbība	a) Pilnveidot darba metodes, lai nodrošinātu labāko saikni starp dialogu, mērķtiecīgu atbalstu, ierosmēm un ierobežojošiem pasākumiem.	2013. gadā	EĀDD Dalībvalstis Komisija
	b) Izstrādāt kritērijus cilvēktiesību klauzulas piemērošanai.	2014. gadā	EĀDD Dalībvalstis Komisija
VII. Darbs ar daudzpusēju iestāžu starpniecību			
34. Virzīt efektīvu daudzpusību	Izstrādāt un saskaņot gada pieeju prioritāšu noteikšanai ANO – un vajadzības gadījumā <i>ILO</i> – saistībā ar visām cilvēktiesību sanāksmēm Ženēvā un Ņujorkā un saskaņā ar vidējā termiņa prioritātēm, kas noteiktas tās darbībām ANO.	Reizi gadā	EĀDD Dalībvalstis

35. Efektīva sloga dalīšana ANO kontekstā	Nostiprināt pastāvošo sloga dalīšanas sistēmu, lai vislabāk izmantotu dalībvalstu spējas un ekspertīzi, nostiprinātu visu ES partneru līdzdalību un atbildības uzņemšanos ES cilvēktiesību politikas formulēšanā un īstenošanā.	2013. gadā	Dalībvalstis EĀDD
36. Nostiprināti reģionāli mehānismi cilvēktiesību jomā	Turpināt sadarboties ar Eiropas Padomi un Eiropas Drošības un sadarbības organizāciju, pastiprināt dialogu ar citām reģionālām organizācijām un atbalstīt jaunas reģionālas organizācijas un mehānismus vispārēju cilvēktiesību standartu veicināšanai, kā arī sadarboties ar tām.	Pašreiz	EĀDD Dalībvalstis

---